

Верховний
Суд

Докази і доказування у практиці Касаційного цивільного суду

Суддя Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду,
кандидат юридичних наук, доцент
Наталія Сакара

Поняття та ознаки доказів

Стаття 76. Докази

1. Доказами є будь-які дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги і заперечення учасника справи, та інших обставин, які мають значення для вирішення справи.

2. Ці данні встановлюються такими засобами: 1) письмовими, речовими і електронними доказами; 2) висновками експертів; 3) показаннями свідків.

Ознаки доказів:

- фактичні дані, тобто це не самі факти, а відомості про них;
- не будь-які фактичні дані, а лише ті, які треба встановити в тій чи іншій справі;
- фактичні дані, що втілюються в певній процесуальній формі (засобах доказування).

Вимоги, що пред'являються до доказів:

- належність (стаття 77 ЦПК України);
- допустимість (стаття 78 ЦПК України);
- достовірність (стаття 79 ЦПК України);
- достатність (стаття 80 ЦПК України).

Належність доказів

- Належними доказами, які підтверджують факт перебування особистого майна працівника в державній установі на законних підставах, є відповідний договір та акт приймання-передачі на відповідальне зберігання *(Постанова ВС від 16 грудня 2020 року у справі № 511/2864/16)*.
- Акт проведення експертизи лотерейних білетів, яким визнано такими, що не є виграшними та дійсними лотерейні білети внаслідок порушення належного порядку розподілу призового фонду лотереї, є неналежним доказом, оскільки виключні підстави, з якими організатор лотереї має право не виплачувати виграш гравцю, передбачено умовами проведення лотереї, які відповідно не містять такої підстави для звільнення від обов'язку через порушення не з вини оператора лотереї розподілу призового фонду лотереї та/або порушення достовірності інформації, нанесеної на полі зі змінною гральною комбінацією під час їх виготовлення *(Постанова ВС від 11.11.2020 року у справі № 757/4383/16-ц)*.
- Суд апеляційної інстанції помилково вважав, що висновок судової комплексної оціночно-будівельної та будівельно-технічної експертизи є неналежним доказом у цій справі, оскільки він був проведений під час розгляду іншої справи про виділ в натурі частки з майна і відповідач не була учасником розгляду цієї справи *(Постанова ВС від 16 грудня 2020 року у справі № 373/275/18)*.

Правила допустимості засобів доказування:

- **в широкому сенсі**, тобто має дотримуватися вимога про отримання інформації лише з визначених в законі засобів доказування та з дотриманням встановленого порядку;
- **у вузькому сенсі**, тобто використання лише певних засобів доказування з числа передбачених законом (позитивна допустимість) або неможливість використання певних засобів доказів (негативна допустимість).

Допустимість засобів доказування (широкий аспект в контексті законності засобів доказування)

- Відповідно до статті 115 ЦПК України висновок експерта у галузі права не є доказом, має допоміжний (консультативний) характер і не є обов'язковим для суду. Суд може посилається в рішенні на висновок експерта у галузі права як на джерело відомостей, які в ньому містяться, та має зробити самостійні висновки щодо відповідних питань. З наведеного вбачається, що здійснювати запити щодо встановлення змісту іноземних норм права, у тому числі до експертів у галузі права, є правом суду, а висновки, які будуть надані, мають виключно консультативний характер і не є обов'язковими для суду (*Постанова ВС від 04 грудня 2019 року у справі № 501/3065/16-ц*).
- Колегія суддів погоджується із висновком суду апеляційної інстанції, що висновок експерта у галузі права не є доказом у справі, може бути прийнятий з питань застосування аналогії закону чи аналогії права; змісту норм іноземного права згідно з їх офіційним або загальноприйнятим тлумаченням, практикою застосування і доктриною у відповідній іноземній державі, але в даній справі такі питання не порушувались і з цих підстав відхиляє означені доводи касаційної скарги (*Постанова ВС від 16 грудня 2020 року у справі № 760/20904/16-ц*).

Допустимість засобів доказування (широкий аспект в контексті дотримання порядку подання)

- Суд першої інстанції встановив, що жоден із письмових доказів, доданих до позовної заяви ОСОБА_1, не засвідчений у встановленому порядку; позивач не зазначив, оригінали яких доказів наявні у нього та в яких осіб наявні інші докази, оригінали яких відсутні у позивача; учасникам справи роз'яснено вимоги до подання письмових доказів. За таких обставин суд першої інстанції зробив правильний висновок, що надані позивачем в обґрунтування своїх позовних вимог докази не є допустимими, тому відмовив у задоволенні позовних вимог ОСОБА_1 до ОСОБА_2, УДАБК Одеської міської ради за їх недоведеністю. Натомість апеляційний суд не спростував висновок суду першої інстанції про те, що надані позивачем копії документів не засвідчені у встановленому порядку; зробив помилковий висновок, що такі копії документів є допустимими, оскільки інші сторони не заявили про їх недостовірність; не врахував, що письмові докази подаються в оригіналі або в належним чином засвідченій копії, а доказування не може ґрунтуватися на припущеннях (*Постанова ВС від 14 квітня 2021 року у справі № 520/17947/18*).
- Доводи касаційної скарги відносно того, що копії висновків експертиз не завірені належним чином, тому вони є недопустимими доказами, не заслуговують на увагу, оскільки вказані висновки на кожній сторінці були завірені підписом ОСОБА_9 з зазначенням «Копія вірна» та печаткою «Для довідок» Головного управління національної поліції Святошинського управління поліції. Проте посаду особи, яка завіряла копії, не зазначено (*Постанова ВС від 15 квітня 2021 року у справі № 759/15556/18*).
- Доводи касаційної скарги про те, що суд першої інстанції під час обрахування середнього заробітку взяв до уваги копію довідки від 11 червня 2018 року № 266, яка є недопустимим доказом, оскільки вона не завірена підписом позивача, Верховний Суд визнає необґрунтованими, оскільки судом апеляційної інстанції оглянуто оригінал зазначеної довідки і суд апеляційної інстанції дійшов висновку про відсутність підстав визнавати цей доказ недопустимим (*Постанова ВС від 31 березня 2021 року у справі № 334/4365/18*).

Допустимість засобів доказування (вузький аспект)

- Відмовляючи в задоволенні позовних вимог, суд першої інстанції, з яким погодився й суд апеляційної інстанції, виходив з того, що правова позиція позивача, щодо укладення договору найму житла є необґрунтованою, позивач повинен був діяти на підставі вимог статті 158 ЖК України, а саме укласти договір найму житла в письмовій формі та провести його реєстрацію у виконавчому комітеті місцевої ради народних депутатів. Заперечення однією із сторін факту вчинення правочину або оспорювання окремих його частин може доводитися письмовими доказами, засобами аудіо -, відеозапису та іншими доказами. Рішення суду не може ґрунтуватися на свідченнях свідків. Надані позивачем докази щодо листування в інтернеті, суд вважав, що за змістом вказане листування не підтверджує обставини укладення договору найму житла, яке належить особі на праві приватної власності. Крім того, позивачем суду не доведено, що акаунт з яким відбувалось листування, належить відповідачу. Також квартира, яка на думку позивача є предметом договору найму, є спільним майном відповідача придбане під час шлюбу, а за таких обставин найм житла повинен відбуватись з усіма власниками житла (*Постанова ВС від 12 листопада 2020 року у справі № 642/3198/19*).
- Доводи касаційної скарги ОСОБА_2 про те, що судами попередніх інстанцій не взято до уваги його пояснення та показання свідків, які підтверджують факт повернення боргу матері позивача ОСОБА_3, а також про безпідставну відмову апеляційного суду у задоволенні його клопотання про виклик та допит свідків, не заслуговують на увагу, оскільки відповідно до положень частини другої статті 59 ЦПК України 2004 року обставини справи, які за законом мають бути підтверджені певними засобами доказування, не можуть підтверджуватись іншими засобами доказування. Поясненнями сторони та показаннями свідка не може доводитися факт виконання зобов'язання за договором позики. Тому посилення ОСОБА_2 на порушення судом його права на захист від пред'явлених до нього безпідставних позовних вимог є необґрунтованими. Наявність у позивача боргового документа - розписки відповідача свідчить про невиконання ним взятих на себе зобов'язань (*Постанова ВС від 18 липня 2018 року у справі № 143/280/17*).
- Колегія суддів не погоджується з висновком апеляційного суду про те, що оскільки висновком судово-економічної експертизи № 17-2072/2073 від 29 вересня 2017 року не підтверджена заборгованість відповідачів за кредитними договорами та враховуючи, що ПАТ «МТБ БАНК» проігнорував клопотання експерта про надання йому для проведення експертизи запитуваних первинних документів, що свідчить про недобросовісне користування позивачем належними йому процесуальними правами та небажання неухильно дотримуватися процесуальних обов'язків, тому підстави для задоволення позовних вимог відсутні. В справі, що переглядається, судово-економічна експертиза № 17-2072/2073 від 29 вересня 2017 року була проведена, що виключає застосування апеляційним судом до ПАТ «МТБ БАНК» наслідків ухилення від участі в експертизі, передбачених статтею 109 ЦПК України (*Постанова ВС від 19 лютого 2020 року у справі № 522/10356/16-ц*).

Належність доказів ≠ допустимість засобів доказування

- Апеляційний суд дійшов до помилкового висновку, що експертний висновок, складений за результатами проведеної фіксації і дослідження змісту веб-сторінки у мережі Інтернет є неналежним доказом, оскільки він не містить обов'язкових реквізитів до висновку експерта, передбачених статтями 106, 102 ЦПК України. Разом з тим, вказаний висновок не є висновком експерта у розумінні вказаних норм ЦПК України (*Постанова ВС від 27 січня 2021 року у справі № 753/13197/18*).
- Відхиляючи висновок стаціонарної експертизи від 07 червня 2018 року № 373, виконаний комісією експертів, апеляційний суд послався на те, що ухвала суду першої інстанції про призначення експертизи не підписана одним із присяжних, а тому висновок експертизи є неналежним доказом. Проте апеляційний суд не врахував, що в цій категорії справ призначення експертизи є обов'язковим, заявник у суді першої інстанції заявив клопотання про призначення експертизи, проте процедура призначення експертизи була порушена з вини суду першої інстанції. Апеляційний суд зазначений недолік суду першої інстанції не усуну та безпідставно відхилив клопотання заінтересованої особи про проведення повторної судово-психіатричної експертизи, чим порушив вимоги частини п'ятої статті 12 ЦПК України, яка зобов'язує суд сприяти учасникам судового процесу в реалізації ними прав, передбачених Кодексом (*Постанова ВС від 14 квітня 2021 року у справі № 759/3547/17*)

Достовірність доказів

- Відповідно до створених у 1995 році картах, поле НОМЕР_1, де знаходиться спірна земельна ділянка, значиться як резервна земля. Проте рішенням 19 сесії Баламутівської сільської ради № 2 від 10 травня 2000 року проведено обмін земель резервного фонду поля НОМЕР_1 на землі запасу полів №№ 5, 8, 9. Отже, з 2000 року поле НОМЕР_1, де знаходиться спірна земельна ділянка, належить до земель запасу. Картографічні матеріали без внесених в них змін за прийнятими законними рішеннями сільської ради є недостовірними доказами, які помилково прийняті апеляційним судом як безспірне підтвердження створення резервного фонду. Інформація щодо зазначених земель міститься в Державному земельному кадастрі та формі № 6-зем., а тому висновок постанови апеляційного суду щодо надання спірної земельної ділянки із земель резервного фонду Баламутівської сільської ради є помилковим (*Постанова ВС від 05 лютого 2020 року у справі № 689/1048/15-ц*).
- Колегія суддів погоджується з висновком суду апеляційної інстанції про те, що позивачами не надано доказів на підтвердження вартості пошкодженого дитячого візочка, а тому позовні вимоги у частині стягнення матеріальної шкоди не можуть бути визнані обґрунтованими. Збитками є втрати, яких особа зазнала у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі, а тому товарний чек на підтвердження вартості придбаної позивачами нової дитячої коляски не є достовірним доказом вартості пошкодженого майна (*Постанова ВС від 14 квітня 2021 року у справі № 753/6519/19*).

Достатність доказів

- Факт спільного відпочинку сторін, спільна присутність на святкуванні свят, пересилання відповідачем протягом 2012 - 2014 років коштів на рахунок позивачки, самі по собі, без доведення факту ведення спільного господарства, наявності спільного бюджету та взаємних прав і обов'язків, притаманних подружжю, не можуть свідчити про те, що між сторонами склались та мали місце, протягом вказаного періоду часу, усталені відносини, які притаманні подружжю (*Постанова ВС від 15 серпня 2019 року у справі № 588/350/15*).

- Лише показаннями свідків за відсутності інших доказів не може бути встановлений факт спільного проживання чоловіка та жінки без реєстрацією шлюбу. Жодних інших належних письмових доказів, які б підтверджували доводи позивача щодо існування між ним та відповідачем відносин, притаманних подружжю, ведення спільного господарства, наявності спільного бюджету та побуту, та придбання спірного житлового будинку за їх спільні сумісні кошти або спільною працею у матеріалах справи відсутні. При цьому не можна погодитися з доводами касаційної скарги про те, що наявність у сторін спільного сина ОСОБА_3, може свідчити про наявність у сторін по справі спільного бюджету, ведення спільного господарства, спільних витрат та придбання іншого майна в інтересах сім'ї, а свідчить лише про те, що сторони до укладення у 2007 році шлюбу мали відносини як чоловік та жінка, проте не свідчить про утворення родини та спільність побуту (*Постанова ВС від 06 квітня 2020 року у справі № 738/1452/17*).

Подання доказів

- Апеляційний суд з порушенням зазначених норм процесуального права прийняв як докази копії договорів купівлі - продажу від 12 серпня 2009 року № 24-09/342 Мр, від 30 вересня 2009 року № 30-09/342 Мр та копії контрактів від 08 вересня 2009 року № А/09-26, від 19 серпня 2010 року № 36-10, які не були подані до суду першої інстанції. Мотиви апеляційного суду щодо підстав прийняття доказів на стадії апеляційного перегляду справи у оскарженій постанові не викладено, що може свідчити про відсутність виняткових випадків, внаслідок яких позивач був позбавлений можливості надати ці докази до суду першої інстанції з причин, що об'єктивно не залежали від нього (*Постанова ВС від 13 січня 2021 року у справі № 264/949/19*).
- З матеріалів справи вбачається, що 01 серпня 2018 року представником позивача до суду першої інстанції подано клопотання про долучення доказів до матеріалів справи, зокрема висновку експерта від 16 липня 2018 року № 8-4/1213, отриманого в межах кримінального провадження, а також копій договорів купівлі-продажу спірних квартир. Враховуючи, що експертний висновок було виготовлено 16 липня 2018 року, позивач не мав об'єктивної можливості подати його одночасно із позовною заявою у квітні 2018 року, про що і повідомив суд у своєму клопотанні від 01 серпня 2018 року. З огляду на вказане, зазначений доказ був прийнятий судом до розгляду у відповідності до вимог процесуального законодавства (*Постанова ВС від 21 квітня 2021 року у справі № 760/10998/18*).

Витребування доказів судом

- Місцевий суд безпідставно відмовив у задоволенні клопотання ОСОБА_1 про витребування доказів, в якому позивач просив витребувати у приватного нотаріуса належним чином завірені копії оспорюваного договору купівлі-продажу квартири, документів, на підставі яких вказаний договір було посвідчено. Зазначене клопотання було подано до суду разом з позовною заявою та обґрунтоване тим, що позивач не може самостійно ознайомитися з матеріалами нотаріальної справи щодо оспорюваного правочину, оскільки вони захищені встановленою законом нотаріальною таємницею. В оскаржуваному судовому рішенні суд першої інстанції вказав єдиною підставою для відмови в задоволенні клопотання ОСОБА_1 про витребування доказів те, що заявлене клопотання ним не підтримане в судовому засіданні. При цьому в матеріалах справи відсутня заява позивача про відмову та/або відкликання та/або залишення без розгляду зазначеного клопотання про витребування доказів (*Постанова ВС від 31.03.2021 року у справі № 635/9574/18*).
- Колегія суддів відхиляє посилання заявника на порушення судом першої інстанції норм процесуального права при отриманні інформації від центру зайнятості. При цьому, необхідно врахувати, що кожна із сторін надала суду лист Бердичівського міського центра зайнятості з одних і тих же питань, однак викладена в наданих сторонами листах не узгоджувалась між собою. За таких обставин суд звернувся до вказаної установи для усунення сумнівів у достовірності наданих відомостей та отримав підтвердження інформації, викладеної у листі Бердичівського міського центра зайнятості № 1803 від 22 листопада 2019 року, наданого на запит КП «Бердичівтеплоенерго» (*Постанова ВС від 11 травня 2021 року у справі № 274/6766/19*).

Обов'язок щодо доказування

- У ситуації, коли позивач не довів права на позов у матеріально-правому сенсі, суд не вправі робити висновок по суті позовних вимог про правомірність або неправомірність дій відповідача, чинність або дійсність укладеного правочину тощо (*Постанова ВС від 08 квітня 2020 року у справі № 761/310/17*).
- Нез'явлення відповідача разом із дитиною до експертної установи для відібрання біологічних матеріалів для проведення судово-генетичної експертизи свідчить про її небажання отримати точні висновки щодо походження дитини на спростування доводів позивача про його батьківство щодо дитини. Судом першої інстанції вжито належних процесуальних заходів з метою проведення судово медичної молекулярно-генетичної експертизи (експертизи ДНК) та забезпечення участі відповідача разом із дитиною у її проведенні. Відповідач не довела наявності поважних підстав, які перешкождали їй з'явитися разом із дитиною до експертної установи для забору відповідних зразків її та дитини. Вказані дії та бездіяльність відповідача, що призвели до неможливості проведення експертизи, надали суду можливість визнати факт, який відповідачем (її представником) заперечується, та встановити, з урахуванням інших доказів, походження дитини від позивача (*Постанова ВС від 25.08.2020 року у справі № 478/690/18*).

Розподіл обов'язку щодо доказування

- Задовольняючи позов, суд першої інстанції виходив із того, що відповідачем не надано жодних належних та допустимих доказів щодо достовірності та правдивості інформації, поширеної відносно позивача, а тому дійшов висновку про визнання недостовірною та такою, що порушує права ОСОБА_1 на повагу до його гідності, честі та ділової репутації, інформацію, розповсюджену відповідачем. При цьому суд першої інстанції виходив лише з обов'язку щодо доказування відповідача, не встановивши, чи є поширена інформація фактичним твердженням чи оціночним судженням, й, відповідно, не врахувавши, що відповідач не повинен доводити правдивість оціночних суджень, думок чи переконань, які не можуть бути предметом судового захисту на підставі статті 277 ЦК України, оскільки будучи вираженням суб'єктивної думки і поглядів відповідача, не можуть бути перевірені на предмет їх відповідності дійсності (*Постанова ВС від 04 квітня 2021 року у справі № 418/6010/19*).
- Колегія суддів приходять до висновку, що розглядаючи справу, суди попередніх інстанцій не врахували, що відсутність вини водія транспортного засобу та закриття кримінального провадження відносно нього не звільняє останнього від обов'язку відшкодувати шкоду, завдану джерелом підвищеної небезпеки, тобто особою, яка завдала шкоди джерелом підвищеної небезпеки, відповідає й за випадкове її завдання (без вини) (*Постанова ВС від 21 квітня 2021 року у справі № 450/4163/18*).

Звільнення від доказування

- Доводи касаційної скарги про те, що суди безпідставно визначили вартість спірного автомобіля зі слів позивача, на увагу не заслуговують, оскільки спростовуються заявою відповідачки від 19 листопада 2018 року, згідно з якою вона визнала встановлену позивачем вартість транспортного засобу, про що також зазначав апеляційний суд, а відповідно до вимог частини першої статті 82 ЦПК України обставини, які визнаються учасниками справи, не підлягають доказуванню. Відповідачка належних доказів на підтвердження іншої вартості спірного автомобіля не надала (*Постанова ВС від 24 березня 2021 у справі № 501/2211/18*).
- Доводи касаційної скарги на те, що 13 червня 2019 року судове засідання не відбулося з технічних причин через замінування приміщення суду не заслуговують на увагу, оскільки за повідомленням прес-служби Шевченківського районного суду міста Києва на офіційному сайті Судової влади України, станом на 10 годину 30 хвилин 13 червня 2019 року Шевченківський районний суд міста Києва відновив свою роботу після перевірки приміщення суду на наявність вибухових речовин та предметів. За наслідками проведеної перевірки небезпечних предметів чи речовин в приміщенні суду виявлено не було. Відповідно до частини третьої статті 82 ЦПК України обставини, визнані судом загальновідомими, не потребують доказування (*Постанова ВС від 16 вересня 2020 року у справі № 761/42473/17*).
- Преюдиціальність - обов'язковість фактів, установлених судовим рішенням, що набрало законної сили в одній справі для суду при розгляді інших справ. Преюдиціально встановлені факти не підлягають доказуванню, оскільки їх з істинністю вже встановлено у рішенні і немає необхідності встановлювати їх знову, тобто піддавати сумніву істинність і стабільність судового акта, який вступив в законну силу. Суть преюдиції полягає в неприпустимості повторного розгляду судом одного й того ж питання між тими ж сторонами. У випадку преюдиціального установлення певних обставин особам, які беруть участь у справі (за умови, що вони брали участь у справі при винесенні преюдиціального рішення), не доводиться витратити час на збирання, витребування і подання доказів, а суду - на їх дослідження і оцінку. Преюдиціальне значення мають лише рішення зі справи, в якій беруть участь ті самі особи або особа, щодо якої встановлено ці обставини. Преюдицію утворюють виключно лише ті обставини, які безпосередньо досліджувалися і встановлювалися судом, що знайшло відображення в мотивувальній частині судового акта (*Постанова ВС від 18 квітня 2018 року у справі № 753/11000/14-ц*).

Презумпції та доказова діяльність

- Конструкція норми статті 60 СК України свідчить про презумпцію спільності права власності подружжя на майно, яке набуто ними в період шлюбу. Зазначена презумпція може бути спростована й один із подружжя може оспорювати поширення правового режиму спільного сумісного майна на певний об'єкт, в тому числі в судовому порядку. Тягар доказування обставин, необхідних для спростування презумпції, покладається на того з подружжя, який її спростовує (*Постанова ВС від 13 травня 2021 року у справі № 350/1980/19*).
- Якщо судовий акт скасовано, то він не породжує жодних правових наслідків з моменту його ухвалення. За таких умов у разі скасування незаконного судового рішення про визнання іпотеки недійсною, на підставі якого з Державного реєстру іпотек виключено запис про обтяження, дія іпотеки підлягає відновленню з моменту вчинення первинного запису, який виключено на підставі незаконного рішення суду. Це означає, що іпотека є дійсною з моменту внесення про неї первинного запису в Державний реєстр іпотек. Зазначений висновок узгоджується і з положенням статті 204 ЦК України, яка закріплює презумпцію правомірності правочину. Ця презумпція означає, що вчинений правочин вважається правомірним, тобто таким, що породжує, змінює або припиняє цивільні права й обов'язки, доки ця презумпція не буде спростована, зокрема, на підставі рішення суду, яке набрало законної сили. Таким чином, у разі неспростування презумпції правомірності договору (у справі, що переглядається, - у зв'язку зі скасуванням судового рішення) всі права, набуті сторонами правочину за ним, повинні безперешкодно здійснюватися, а створені обов'язки підлягають виконанню. Тому ухвалення судом рішення про недійсність договору іпотеки, яке згодом було скасоване, не спростовує презумпції правомірності правочину, а договір іпотеки (права й обов'язки сторін) залишається чинним з моменту його первинної реєстрації в Державному реєстрі іпотек (*Постанова ВС від 19 червня 2019 року у справі № 643/17966/14-ц*).
- У трудовому праві діє принцип презумпції невинуватості, згідно з яким не можна працівника притягнути до дисциплінарної відповідальності, доки не доведена роботодавцем його вина, і працівник не зобов'язаний сам доводити свою невинуватість. Суди встановили, що роботодавець не виконав належним чином свій обов'язок з надання доказів наявності фактів винного вчинення позивачем дисциплінарного проступку. Верховний Суд зауважує, оскільки оспорювані накази не містять чітких формулювань суті та обставин допущеного проступку, відсутні докази вини позивача та наявності причинного зв'язку між діями (бездіяльністю) і неналежним виконанням покладених на позивача трудових обов'язків, а містяться лише загальні, а не конкретні посилання на порушення останнім положень трудового договору та Положення у частині забезпечення загального керівництва економічною, фінансовою, господарською діяльністю регіональної філії, неможна дійти однозначних висновків про доведення вини ОСОБА_1 і накладення на нього дисциплінарних стягнень (*Постанова від 27 квітня 2021 року у справі № 461/8132/17*).

Електронні докази

- Не є порушенням норм процесуального права не дослідження оригіналу електронного доказу за наявності в матеріалах справи паперових копій цих доказів та за відсутності обґрунтованих сумнівів у їх відповідності оригіналу (*Постанова ВС від 28 квітня 2021 року у справі № 234/7160/20*).
- Скрін-шоти повідомлень з телефону та планшету, роздруківки з Viber також можуть визнаватися судом як належні та допустимі докази з урахуванням всіх обставин справи (*Постанова ВС від 13 липня 2020 року у справі № 753/10840/19*).

Верховний
Суд

Дякую за увагу!